

ЕМПАТІЯ ТА ВВІЧЛИВІСТЬ У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОБЛИЧЧЯ

Статтю присвячено з'ясуванню взаємовідношення ввічливості та емпатії в контексті стратегії збереження обличчя з позиції теорії мовленнєвих актів. У статті описано стратегії позитивної та негативної ввічливості як засіб збереження обличчя адресата. Методом функціонально-прагматичного аналізу диференційовано конвенційні та емпатійні експресиви, встановлено іллокутивний потенціал емпатійних висловлювань у типах емпатії, проаналізовано функціонування детермінант емпатії в оцінних експресивах.

Ключові слова: емпатія, експресив, оцінне висловлювання, позитивна ввічливість, негативна ввічливість, збереження обличчя, іллокутивний тип, детермінанти емпатії.

Иванотчак Н. И. Эмпатия и вежливость в контексте стратегии сохранения лица. Статья посвящена выявлению взаимоотношения вежливости и эмпатии в контексте стратегии сохранения лица с позиции теории речевых актов. В статье описаны стратегии позитивной и негативной вежливости как средство сохранения лица адресата. Методом функционально-прагматического анализа дифференцированы конвенциональные и эмпатийные экспрессивы, установлен иллокутивный потенциал эмпатийных высказываний в типах эмпатии, проанализировано функционирование детерминант эмпатии в оценочных экспрессивах.

Ключевые слова: эмпатия, экспрессив, оценочное высказывание, позитивная вежливость, негативная вежливость, сохранение лица, иллокутивный тип, детерминанты эмпатии.

Ivanotchak N. I. Empathy and Politeness in the Light of Face Saving Strategy The article addresses the correlation of empathy and politeness in the light of face saving strategy and speech act theory. This subject is relevant in the context of the anthropocentric view of language and the growing interest of linguistic studies to the pragmatic aspects of various psychological states. The activity approach to language in social interaction focuses on the communicative aim, result and context of utterances. By means of pragmatic and functional analysis conventional and evaluative expressive speech acts are distinguished, the illocutionary potential of empathic utterances is determined; the functioning of empathy determinants in evaluative utterances is analyzed. In the context of social representation "face" is perceived as positive social value, a certain social image which is preserved by means of positive and negative politeness strategies. Conventional expressive speech acts manifest social formulas and are expressed by performative verbs. Evaluative expressive speech acts render feeling and attitude while verbalizing empathic intention in communication. They are tenuously linked with social norms and stereotypes, their expected perlocutionary effect being the change of an addressee's emotional state. The determinants of evaluative expressive speech acts are evaluation, emotiveness, expressiveness, intensification. The evaluative component is an integral part of both narratives of empathy and expressive speech acts of empathy in dialogue discourse. Empathic understanding is impossible without evaluation, as it is the first phase and an integral cognitive component of empathy process. The performed analysis is important for the linguistic exploration of empathy in juvenile fantasy prose. Further research should be aimed at determining the illocutionary potential of empathic utterances depending on empathy types.

Key words: empathy, expressive, evaluative utterance, positive politeness, negative politeness, face saving, illocutionary type, empathy determinants.

Звернення до мови з позиції діяльнісного підходу, що зосереджує увагу на цілях, результатах, засобах та контексті висловлювання, та антропоцентричне спрямування сучасних лінгвістичних студій зумовлюють інтерес до прагматичних аспектів вербалізації психологічних станів людини, до яких відноситься й емпатія. Емпатія є важливою соціальною компетентністю. Навички розуміння намірів та емоцій інших людей, закладені у системі дзеркальних нейронів мозку людини, є необхідними для успішної соціальної взаємодії [Schwartz 2013, с. 203]. Емпатія в широкому сенсі охоплює весь спектр емоційних станів, фізіологічною основою яких є дія дзеркальних нейронів, та які спрямовані на зближення та розуміння іншої людини.

У лінгвістиці явище емпатії потрапило в фокус досліджень художнього тексту [Воробйова 2006], когнітивної метафори [Lakoff 2001] та прагмалінгвістики діалогічного дискурсу [Козяревич 2006]. На матеріалі французької мови було здійснено аналіз сфер вербальної емпатії і емпатійних мовних актів [Азнабаева 2005], досліджено іллокутивні типи виявів емпатії [Кузнецова 2015], досліджені засоби вираження ввічливості в іллокутивному типі розуміння у французькому діалогічному дискурсі [Анищенко, Газизов 2015]

В. Шварц зазначає, що «ми вбачаємо емпатію інших у їх здатності прямо чи опосередковано визнавати наші цінності, мотиви, знання, вміння чи навички; а особливо тоді, коли це визнання значущості наших дій відбувається у спосіб, що не зачіпає нашої гідності» [Schwartz 2013, с. 339]. Тобто однією з визначальних рис емпатії, поряд з точністю

сприйняття та комунікації, є збереження обличчя адресата. Відповідно, **актуальним** є з'ясування взаємовідношення ввічливості та емпатії в контексті стратегії збереження обличчя з позиції теорії мовленнєвих актів, що є **метою** нашої статті. Реалізація мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- охарактеризувати стратегії позитивної та негативної ввічливості як засіб збереження обличчя адресата;
- диференціювати конвенційні та емпатійні експресиви;
- встановити іллокутивний потенціал емпатійних висловлювань;
- проаналізувати детермінанти емпатії у власне експресивах.

Дослідження проводиться на **матеріалі** лексикографічних джерел (енциклопедичних та тлумачних словників сучасної англійської мови Macmillan English Dictionary for Advanced Learners; Merriam-Webster's Collegiate Dictionary; The Oxford Universal Dictionary та ін.) та текстів фентезійних книг К. С. Льюїса «Хроніки Нарнії» та Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер» загальним обсягом 768 та 4 195 сторінок відповідно.

Основними **методами** дослідження слугували: компонентний аналіз, що дозволив визначити елементи лексичних значень типів емпатії, опозиційний аналіз – для визначення їх класифікації на підставі семантично релевантної розбіжності за диференційною ознакою активність/ пасивність, функціонально-прагматичний аналіз, що допоміг виявити емпатійну інтенцію та проаналізувати актуалізацію детермінант емпатії в експресивах.

Об'єктом дослідження виступає емпатія крізь призму теорії мовленнєвих актів та лінгвістики емоцій. **Предмет** дослідження – іллокутивний потенціал емпатійних висловлювань у контексті стратегії збереження обличчя.

Вперше поняття обличчя як соціальної репрезентації особистості було розроблено Е. Гофманом [Goffman 1972, с. 5], який визначає його «як позитивну соціальну цінність... уявлення про себе, окреслене прийнятними соціальними якостями, яке поділяють інші...». За С. Тінг-Тумі, обличчя – заявлене в комунікативній ситуації відчуття гідності та самоповаги [Ting-Toomey 2011]. Поняття обличчя включає як афективний так і соціально когнітивний компоненти. Такі пов'язані з поняттям обличчя концепти, як гордість, сором, ганьба, рум'янець сорому, повага, пошана та справедливість включають як афективні, так і соціально когнітивні судження [Ting-Toomey 2011]. Між обличчям як уособленням соціальної цінності особистості та сферою емоцій та почуттів існує зв'язок. Невідповідність власного сприйняття обличчя та уявлень інших членів суспільства викликає емоційну реакцію: якщо очікування особистості не справджуються, вона відчувається скривдженою та ображеною, і навпаки, якщо суспільне сприйняття обличчя перевершує сподівання, це викликає позитивні емоції [Goffman 1972, с. 6].

У концепції П. Браун та С. Левінсона обличчя визначається як «певний соціальний імідж, у збереженні якого зацікавлений кожен член суспільства» [Brown, Lewinson 1987, с. 61]. Підтримка цього іміджу відбувається шляхом стратегій ввічливості, що спрямовані на збереження обличчя як адресата, так і адресанта. Збереження обличчя здійснюється завдяки комунікативним стратегіям позитивної ввічливості – виявів поваги, схвалення, симпатії тощо, та негативної ввічливості – дотримання меж особистого простору адресата та надання йому свободи дій [Brown, Lewinson 1987, с. 61]. Позитивна ввічливість виявляється у проявах уваги та інтересу до співрозмовника, компліментах, прагненні до порозуміння, врахування його бажань і вмінь, створення атмосфери групової ідентичності, проявах турботи, пропозиції допомоги. Негативна ввічливість передбачає уникнення наказів, прямих прохань, критичних зауважень, які могли б загрожувати обличчю співрозмовника [Brown, Lewinson 1987, с. 197]

Разом з тим, прояву турботи, пропозиції допомоги, врахуванню бажань адресата, які традиційно відносять до стратегій позитивної ввічливості, передують когнітивно-емотивна оцінка стану адресата, оцінка ситуації в цілому як хорошої чи поганої, наявності експресивності та інтенсифікація у вираженні власного когнітивно-емотивного ставлення (розуміння,

схвалення тощо). Це характерно і для певних стратегій негативної ввічливості, що асоціюються з тактовністю (уникнення критичних зауважень, вживання модифікаторів іллокутивної сили висловлювання). Зазначені категорії (емотивність, експресивність, оцінка, інтенсивність) вважаються конструктивними компонентами та детермінантами емпатії [Таценко 2015, с. 57]. Аналіз стратегій позитивної та негативної ввічливості з точки зору теорії мовленнєвих актів допоможе з'ясувати взаємовідношення ввічливості та емпатії в контексті стратегії збереження обличчя.

Мовленнєві акти, спрямовані на реалізацію певних соціальних ритуалів, належать до категорії експресивів [Серль 1986, с. 15]. Вони зазвичай виражаються певними соціальними формулами (вдячність, вибачення, співчуття в зв'язку із втратою, привітання тощо) і дієсловами на позначення відповідних дій, що вживаються як перформативи і завжди розраховані на позитивну емоційну реакцію [Вольф 2002, с. 165]. Виражаючи почуття та ставлення, експресиви також допомагають реалізувати інтенцію емпатії. Вияв емпатії спрямований на зміну емоційного стану слухача внаслідок комунікації власного когнітивно-емотивного резонансу з ним, та співвідносний із іллокутивною ціллю експресивів, що за Дж. Серлем є «вираженням психічного стану, означеного щирістю» [Серль 1986, с. 15].

Зважаючи на це, деякі вчені доповнюють перелік експресивів мовленнєвими актами психологічної підтримки: втішання, співчуття, розуміння, заспокоєння, підбадьорення [Азнабаева 2005, Кузнецова 2015]. Л. В. Козяревич характеризує їх як емпатійні висловлювання – емотивні мовленнєві акти з іллокутивною силою емпатії, яким притаманна експресивна та інші функції у дискурсі [Козяревич 2006, с. 17]. Розглядаючи різні типи висловлювань у межах експресивів, Є. М. Вольф також диференціює конвенційні та оцінні висловлювання [Вольф 2002, с. 166]. Висловлювання, спрямовані на те, щоб викликати емоційну реакцію, Є. М. Вольф називає оцінними (чи власне експресивами) та теж розглядає їх як особливий вид іллокутивних актів в межах експресивів.

Поряд з вибаченнями, подяками, привітаннями, і т. п., обумовленими соціальними конвенціями, до таких мовленнєвих актів відносять оцінні висловлювання, що «належать індивідуальним суб'єктам, іллокутивною метою яких є виразити емоційний стан мовця та/або здійснити емоційний вплив на слухача, що базується на схваленні чи несхваленні в широкому сенсі» [Вольф 2002, с. 166]. Такі оцінні висловлювання мало пов'язані з соціальними нормами і стереотипами. Саме такі оцінні мовленнєві акти, (або відповідно мовленнєві акти психологічної підтримки [Азнабаева 2005, Кузнецова 2015], [Анищенко, Газизов 2015] чи емотивні мовленнєві акти [Козяревич 2006]) ми вважаємо мовленнєвими актами з іллокутивною силою емпатії, та, користуючись термінологією Є. М. Вольф, називаємо їх власне експресивами. Їх основними рисами є оцінність та експресивність.

Оцінка передбачає висловлення думки чи судження щодо чогось чи когось як добре чи погано. Як зазначають Є. М. Вольф та І. А. Стернін, висловлювання, що містять оцінний компонент, дуже різноманітні. Це не лише ті, що містять оцінні слова «добре» чи «погано», а й ті, до яких належать слова або вирази з оцінною семою, а також квазіоцінні висловлювання, що набувають оцінного значення на основі стереотипів, що існують в загальній для певного соціуму картині світу [Вольф 2002, с. 163; Стернін 1979, с. 80]. Певні прагматичні характеристики дозволяють також зарахувати все висловлювання до оцінного типу мовленнєвих актів в категорії експресивів. Основним критерієм такої приналежності є перлокутивний ефект – зміна емоційного стану слухача.

Природа перлокутивного ефекту у власне експресивів та мовленнєвих актів, спрямованих на реалізацію певних соціальних ритуалів, різна. У подяках, вибаченнях та інших мовленнєвих актах, що спираються на соціальні конвенції, на перший план виступає раціональне. У власне експресивів превалює емоційний фактор. Хоча зазначені типи мовленнєвих актів здійснюють емоційний вплив на адресата, в першому випадку цей вплив є опосередкованим (соціально обумовлена позитивна реакція), і лише в другому – безпосереднім [Вольф 2002, с. 166]. Тому емпатія є явищем універсальним, особистісно-

специфічним, тоді як ввічливість безлика, національно-маркована [Вжещ 2011, с. 252]. Розглянемо приклади таких висловлювань детальніше:

(1) *...he was still so worried that he walked straight into someone just outside the door. "Sorry," he grunted, as the tiny old man stumbled and almost fell.* [Rowling 1998, с. 5]

У Прикладі 1 вияв жалю «*sorry*» є конвенційним перформативом, соціальною формулою, спрямованою на збереження обличчя адресата, що постраждав внаслідок незграбного поведження. Нещирість такого вияву підтверджується дієсловом з негативною конотацією «*grunted*». Проте реакція на перформатив є конвенційно позитивною:

(2) *He didn't seem at all upset at being almost knocked to the ground... "Don't be sorry, my dear sir..."* [Rowling 1998, с. 5]

У Прикладі 2 позитивна реакція адресата є соціально обумовленою і спрямована на збереження обличчя як адресанта, так і самого адресата.

(3) *"They're dead," said Harry shortly. He didn't feel much like going into the matter with this boy. "Oh, sorry," said the other, not sounding sorry at all.* [Rowling 1998, с.78].

У Прикладі 3 співчуття в зв'язку із втратою теж виражається соціальною формулою, що конвенційно залишається без відповіді.

Реакція на власне експресив завжди безпосередня. Мовець та адресат оцінного повідомлення, є носіями емоцій, що виникають, якщо оцінка зачіпає їхні інтереси [Вольф 2002, с. 166]. Чим сильніший вплив на ці інтереси, тим більше задіяні іллокутивні сили оцінки і тим більше мовний акт впливає на емоційний стан адресата:

(4) *Hagrid suddenly pulled out a very dirty, spotted handkerchief and blew his nose with a sound like a foghorn. "Sorry," he said. "But it's that sad — knew yer mum an' dad, an' nicer people yeh couldn't find — anyway . . .* [Rowling 1998, с. 55].

У Прикладі 4 співчуття в зв'язку із втратою, що є виразом емпатійного жалю, виражається не соціальною формулою. Воно представлено оцінним експресивом – емотивним мовленнєвим актом з іллокутивною силою емпатії, що характеризується детермінантами емпатії – емотивністю (лексика емоцій та засоби невербальної комунікації емоцій), експресивністю (еліпсис), оцінністю (оцінка ситуації як негативної), та інтенсивністю (засоби посилення іллокуції). Іллокутивна ціль у власне експресивах не завжди усвідомлена, вони перед усім зорієнтовані на емоції мовця [Вольф 2002, с. 166]. Перлокутивним ефектом такого оцінного повідомлення є зміна емоційного стану адресата:

(5) *Something very painful was going on in Harry's mind* [Rowling 1998, с. 56].

У Прикладі 5 оцінне висловлювання знаходить сильний емоційний відгук (інтенсифікована лексика емоцій *very painful*)

Функціонування категорій емотивності, експресивності, інтенсивності та оцінки в контексті емпатійної взаємодії Н. В. Таценко детально пояснює таким чином: «А, знаючи, що відчуває В, виражає свої відчуття, щоб розділити переживання В (експресивний компонент), А хоче виразити те, що він відчуває, оскільки намагається змінити настрій В (інтенсивний компонент); таким чином А виражає емпатію до В (з приводу С або якоїсь події). В радіє/сумує через С або через подію (емотивний компонент), тому що С чи подія є радістю/злом для В (оцінний компонент), і хоче виразити те, що відчуває (експресивний компонент)» [Таценко 2015, с. 57]. Зазначимо, що виражаючи відчуття, А реалізує також емотивний компонент, а оцінний компонент присутній також у визначенні мовцем емоційного стану адресата та в загальній оцінці ситуації як хорошої чи поганої.

Все, що пов'язане з адресатом оцінюється позитивно або негативно для того, щоб вплинути на емоційний стан з метою досягнення успіхів в комунікації. При цьому оцінюється не суб'єкт, а оцінюється причина його стану як радісна чи сумна [Таценко, Недосека 2014, с. 66]. Без такої оцінки неможливе емпатійне розуміння іншої людини, яке є першою фазою, невід'ємним когнітивним компонентом процесу емпатії:

(6) *Don' you worry, Harry. You'll learn fast enough. Everyone starts at the beginning at Hogwarts, you'll be just fine. Just be yerself. I know it's hard. Yeh've been singled out, an' that's*

always hard. But yeh'll have a great time at Hogwarts – I did – still do, 'smatter of fact [Rowling 1998, с. 86].

У Прикладі 6 виражається розуміння почуттів адресата, що потрапив у нове середовище та на якого покладають великі надії. Емпатійними мовними актами, що виражають симпатію, в даному випадку є підбадьорення та порада: «*don' you worry*», «*just be yerself*».

У наративах емпатії оцінний компонент присутній поряд з іншими детермінантами емпатії:

(7) *Percy got an owl from my dad for being made a prefect, but they couldn't aff – I mean, I got Scabbers instead." Ron's ears went pink. He seemed to think he'd said too much, because he went back to staring out of the window. Harry didn't think there was anything wrong with not being able to afford an owl. After all, he'd never had any money in his life until a month ago, and he told Ron so, all about having to wear Dudley's old clothes and never getting proper birthday presents. This seemed to cheer Ron up* [Rowling 1998, с. 100].

У Прикладі 7 оцінний компонент реалізується в оцінці Гаррі стану Рона, що виражає емпатійне розуміння іншої людини (*He seemed to think he'd said too much*), та в загальній оцінці ситуації (*Harry didn't think there was anything wrong*). Наступним етапом емпатійного процесу є вираження цього розуміння (*he told Ron so*), що є характерним для активних проявів емпатії (співчуття, такт, власне емпатія) та реалізується в підбадьоренні (*to cheer Ron up*). У цьому прикладі спостерігаємо власне емпатію, коли завершальною фазою емпатійного процесу є зворотний зв'язок (фаза отриманої емпатії: *this seemed to cheer Ron up*).

Аналіз етимології **cheer** розкриває зв'язок лексеми з обличчям як відображенням настрою. На кожному етапі деривації актуалізуються семи face та mood: «the face, especially as expressing emotion; from Anglo-French *chere* «the face»; Old French *chiere* «face, countenance, look, expression»; from Late Latin *cara* «face»; from mid-13 c. «frame of mind, state of feeling, spirit, mood, humor»; from late 14 c. «mood, mental condition as reflected in the face» [Etymology Dictionary].

(8) *They were so sad that, after the first glance, Jill almost forgot to be afraid of them. She felt she would like to cheer them up* [Lewis].

У Прикладі 8 виражаються емотивність та оцінка емоційного стану (лексика емоцій та об'єктивний компонент оцінки), інтенсивність (інтенсифікатор ознаки), експресивність (вираження відчуття). У цьому наративі емпатії описується співчуття як активний прояв емпатії, що має на меті підбадьорення. У діалогічних висловлюваннях лексема **cheer** вказує на мовленнєвий акт підбадьорення:

(9) *Harry's mind was racing and his spirits were low. "Cheer up," said Ron, "Snape's always taking points off Fred and George* [Rowling 1998, с. 140].

У Прикладі 9 іллокутивною метою мовленнєвого акту підбадьорення («*cheer up*»), що реалізує емпатійне співчуття, є зміна негативного емоційного стану адресата («*his spirits were low*»).

Висновки. У контексті соціальної репрезентації особистості обличчя визначається як позитивна соціальна цінність, суспільна метафора, в якій встановлюються особисті межі, певний соціальний імідж. Підтримка цього іміджу відбувається шляхом використання стратегій позитивної та негативної ввічливості, що спрямовані на збереження обличчя як адресата, так і адресанта. Мовленнєві акти, спрямовані на реалізацію цих стратегій, належать до категорії експресивів. Конвенційні експресиви виражаються певними соціальними формулами і дієсловами на позначення відповідних дій, що вживаються як перформативи та розраховані на соціально обумовлену позитивну реакцію.

Оцінні експресиви (чи власне експресиви) виражають почуття та ставлення, допомагаючи реалізувати інтенцію емпатії. Такі оцінні висловлювання мало пов'язані з соціальними нормами і стереотипами, їх очікуваним прелокутивним ефектом є зміна емоційного стану адресата та його безпосередня емоційна реакція. Детермінантами оцінних

експресивів є оцінність, емотивність, експресивність, інтенсивність. Поряд з іншими детермінантами емпатії, оцінний компонент є невід'ємною частиною як наративів емпатії, так і експресивів емпатії в діалогічному мовленні. Все, що пов'язане з адресатом оцінюється позитивно або негативно для того, щоб вплинути на емоційний стан з метою досягнення успіхів в комунікації. Без оцінки неможливе емпатійне розуміння іншої людини, яке є першою фазою, невід'ємним когнітивним компонентом процесу емпатії.

Результати і перспективи подальшого дослідження. Проведений аналіз дасть змогу встановити іллокутивний потенціал емпатійних висловлювань залежно від типів емпатії. Залучення результатів лінгвокогнітивних та прагматичних досліджень дозволить повною мірою описати багатовимірність комунікативного контексту емпатійних висловлювань.

Література

- Азнабаева Л. А. Принцип вежливости в английском диалоге / Л. А. Азнабаева. – Уфа : РИЦ БашГУ, 2005. – 198 с.
- Анищенко А. А. Способы функционирования категории вежливости в эмпатийном речевом акте понимания (на материале французского языка) / А. А. Анищенко, Р. А. Газизов // Вестник Башкирского университета – Т. 2. – № 4 – 2015. – С. 1348-1351.
- Вжещ Я. Л. Принцип ввічливості в теорії і практиці міжкультурної (українсько-німецької) комунікації. Теорія «збереження обличчя» П. Брауна та С. Левінсона / Я. Л. Вжещ // Вісник ЛНУ ім Т. Шевченка. - № 9 (220). – Ч.ІІ. – 2011.
- Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки / Е. М. Вольф. – [2-е изд.]. – М. : УРСС, 2002. – 247 с.
- Воробйова О. П. Идея резонансу в лінгвістичних дослідженнях / О. П. Воробйова // Мова. Людина. Світ : До 70-річчя професора М. П. Кочергана : [зб. наук. статей]. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2006. – С. 72-85.
- Козяревич Л. В. Вербальні й невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англомовної прози ХХ століття) : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови»/ Л. В. Козяревич; Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2006. – 19 с.
- Кузнецова А. А. Иллокутивные типы вербального проявления эмпатии : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория мови» / А. А. Кузнецова. – Уфа, 2010. – 25 с.
- Серль Дж. Что такое речевой акт? / Дж. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс. – 1986. – Вып.17. – С. 151-169.
- Стернин И. А. Проблемы анализа структуры значения слова / И. А. Стернин. – Воронеж : Изд-во Ворон. у-та, 1979. – 122 с.
- Таценко Н. В. Категорія емпатії крізь призму лінгвістичної емотіології / Н. В. Таценко // Філологічні трактати. – Том 7, № 1. – 2015. – С. 50-60.
- Таценко Н. В. Недосека А. М. Аксиологічні характеристики фразеологізмів як засобів емпатизації англомовного художнього дискурсу / Н.В. Таценко, А.М. Недосека // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 1.Том 21. – Иваново, 2014. – С. 63-69.
- Brown P. Politeness : Some universals in language usage / P. Brown, S. Levinson. – Cambridge Univ. Press, 1987. – 376 p.
- Etymology Dictionary.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://etymonline.com/>
- Goffman E. Interaction Ritual : Essays on Face to Face Behaviour / Erving Goffman. – L. : Penguin Books. – 1972. – 270 p.
- Lakoff G. Metaphors of Terror / George Lakoff. – 2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cse.buffalo.edu/~rapaport/575/F01/lakoff.on.terrorism.html>
- Lewis C. S. The Chronicles Of Narnia / Clive Staples Lewis. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ia601703.us.archive.org/34/items/TheChroniclesOfNarnia/The%20Chronicles%20of%20Narnia.pdf>
- Rowling J. K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone. / J. K. Rowling. – N.Y. : Arthur A. Levine/Scholastic Books, 1998. – 309 p.
- Schwartz W. The parameters of empathy : Core considerations for psychotherapy and supervision / Wynn Schwartz // Advances in Descriptive Psychology. – 2013. Vol. 10. – Pp. 203-218
- Ting-Toomey S. Theory Reflections : Face-Negotiation Theory / Stella Ting-Toomey (2011). – [Електронний ресурс]. – https://www.nafsa.org/_File/_/theory_connections_facework.pdf

УДК: 7.038.54:811.111]-043.84

КАЛАШНИКОВА М. Ю

(Запорізький державний медичний університет)

ІННОВАЦІЙНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ МОДА У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Дана стаття присвячена вивченню інноваційної актуалізації концепту МОДА на матеріалі англійської мови. Увага приділяється особливостям змін зафіксованих у мові з урахуванням тенденцій характерних для сучасної культури. У статті розглядається феномен поняття «концепт» у рамках суб'єктивного закріплення смислу за лексичними одиницями – неологізмами, та проводиться аналіз вербалізації концепту МОДА.

Ключові слова: концепт, неологізм, мода, масова культура.